

Undersøkelse om oppbinding av kyr hos produsenter med økologiske kyr

RVU-utredning desember 2019 / 10.12.2019

Bakgrunn

Nytt økologiregelverk blir gjeldende i EU fra 1.1.2021. Regelverket er EØS-relevant og skal implementeres i Norge. Det vil medføre konsekvenser for sertifiserte virksomheter i Norge, og Debio har på oppdrag fra Mattilsynet gjennomført en undersøkelse av dagens situasjon for å kunne vurdere konsekvenser av endringer i regelverket.

I denne rapporten presenteres resultatene fra en kartlegging av produsenter som benytter seg av unntaket for å binde opp dyr og årsaken til at dette gjøres. Med oppbinding av dyr mener vi altså tjoring av dyr for en kortere eller lengre periode.

Gjeldende regelverk:

Økologiforskriften § 10. Oppbinding av kyr ved små driftsenheter

Besetninger på 34 eller færre kyr per produksjonsnummer er å anse som en liten driftsenhet og er unntatt fra kravet om løsdrift etter § 3 jf. forordning (EF) nr. 889/2008 artikkel 39. Utenom beitesesongen skal kyr som står oppbundet ha tilgang til utearealer minst to ganger i uken eller så ofte som vær og føreforhold tillater det.

Nytt regelverk:

Oppbinding av dyr er i utgangspunktet forbudt. Muligheten til å gjøre unntak fra kravet om løsdrift og forbudet mot oppbinding av dyr videreføres for små besetninger med enkelte endringer. Oppbinding av storfe i virksomheter med maksimalt 50 dyr (ikke medregnet unge dyr) kan tillates *dersom det ikke er mulig å holde dyrene i grupper tilpasset deres adferd*. Slik som i gjeldende regelverk skal dyr som bindes ha adgang til beitearealer i beiteperioden og skal ha adgang til utendørsarealer minst to ganger i uken når beiting ikke er mulig. Isolering av enkeltdyr er forbudt, men kan tillates i begrenset periode av veterinær, årsaker (eks. f.eks. isolering av sykt dyr i sykebinge) Videre kan det tillates oppbinding av enkeltdyr i begrenset periode hvis det er fare for menneskets eller dyrets helse.

Rapport fra spørreundersøkelse oppbinding av økologiske dyr gjennomført oktober 2019

Registreringer 2019

	Antall dyr	Antall besetninger	Snittstørrelse
Ammekyr	3919	287	13,5
Melkekyr	7889	270	29
Andre storfe	16770		

Det er 32 besetninger med både melkekyr og ammekyr.

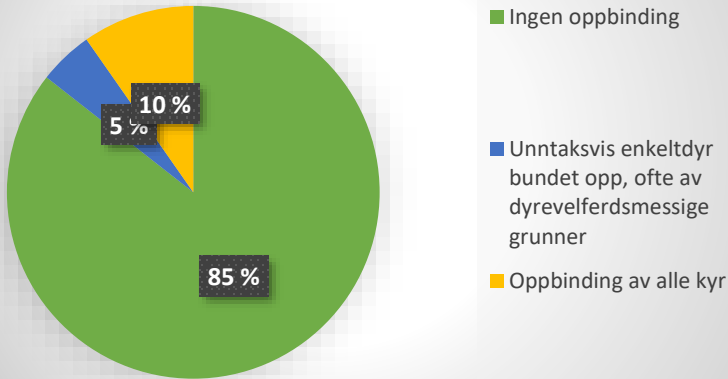
Alle produsenter med økologiske melkekyr eller ammekyr (525) fikk tilsendt spørreundersøkelsen (vedlegg 1). Antall svar på spørreundersøkelsen var 264, noe som tilsvarer en svarprosent på 50%. Svarene representerer omtrent 50 % både av antall økologiske melkekyr og av antall ammekyr.

Antall besetninger uten oppbinding (som ikke har bundet opp storfe i kortere eller lengre perioder): 173 (66% prosent av respondentene)

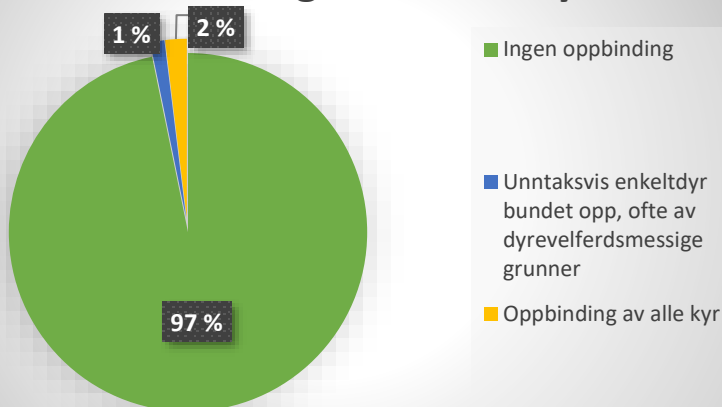
Antall besetninger med oppbinding (som har bundet opp storfe i kortere eller lengre perioder): 91 (34 % av respondentene)

Av de 91 besetningene som *har bundet opp storfe i kortere eller lengre perioder* er det 35 besetninger hvor dette ikke gjelder alle kyr. Dette gjelder gjerne få dyr over kortere perioder, f.eks. drektige kviger, eller deler av besetningen som benytter et eldre båsfjøs i bestemte perioder.

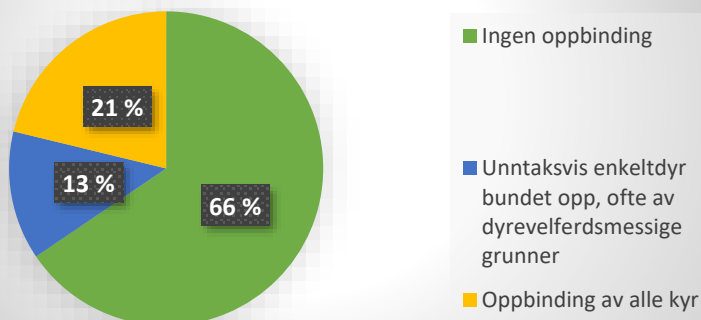
Antall økologiske melkekyr

Antall økologiske ammekyr

Antall besetninger med økologiske kyr

Av de 91 besetningene som *har bundet opp storfe i kortere eller lengre perioder* er det 56 besetninger med 766 melkekyr og 76 ammekyr som *har bundet opp alle storfe*, og dette fordeler seg slik over melkekyr og ammekyr:

- 43 besetninger med melkekyr (740 stk - snittstørrelse 17,2 kyr)
- 10 besetninger med ammekyr (70 stk - snittstørrelse 7 kyr)
- 3 besetninger med både ammekyr og melkekyr, med i alt 26 melkekyr og 6 ammekyr.

77 produsenter har gitt en begrunnelse for oppbindingen og angir at dette skyldes bygningsmessige forhold. Av disse har 26 produsenter planer om å endre på dette, og av disse er 15 produsenter tydelige på at de er i gang med ombygging eller at det blir endringer i løpet av 2-5 år, mens 11 produsenter har planer men vet ikke når det skal skje.

For alle besetninger vil det være kviger som håndteres på samme måte som resten av besetningen. Dette er ikke kartlagt for seg.

Det er en del produsenter som har gitt kommentarer om sitt husdyrhold, se vedlegg 2.

Oppsummering og konklusjon

I gjeldende regelverk er oppbinding av dyr ikke tillatt. Unntaket er dersom besetningen er å regne som liten, det vil si 34 eller færre kyr.

Undersøkelsen ble sendt ut til alle virksomheter med økologisk sertifisering for storfehold, og 50 % sendte inn svar. 21 % av respondentene svarer at de binder opp alle kyrne, og dette representerer 10 % av antallet økologiske kyr. Det er først og fremst de små besetningene som binder opp dyr. Produsentene som binder opp hele besetningen oppgir bygningsmessige forhold som årsak. Omtrent 30 % har planer om endringer knyttet til oppstalling av dyr.

vedlegg:

- 1) Spørsmål fra undersøkelsen
- 2) Kommentarer fra undersøkelsen

Vedlegg 1:

Undersøkelsen som ble sendt ut:

Undersøkelse angående oppbinding av dyr oktober 2019

Bakgrunn for denne undersøkelsen er et ønske om å vurdere konsekvenser av kommende endringer i økologiregelverket

Gjeldende regelverk:

Økologiforskriften § 10. Oppbinding av kyr ved små driftsenheter

Besetninger på 34 eller færre kyr per produktionsnummer er å anse som en liten driftsenhet og er unntatt fra kravet om leasdrift etter § 3 jf. forordning (EF) nr. 889/2008 artikkel 39. Utenom beitesesongen skal kyr som står oppbundet ha tilgang til uteearealer minst to ganger i uken eller så ofte som vær og fôrforhold tillater det.

Nytt regelverk:

Fra 1.1.2021 blir et nytt økologiregelverk gjeldende i EU. Regelverket er EØS-relevant.

Oppbinding av dyr er i utgangspunktet forbudt. Muligheten til å gjøre unntak fra kravet om leasdrift og forbudet mot oppbinding av dyr videreføres for små besetninger med enkelte endringer. Oppbinding av storfe i virksomheter med maksimalt 50 dyr (ikke medregnet unge dyr) kan tillates *dersom det ikke er mulig å holde dyrene i grupper tilpasset deres adferd*. Dyrene skal ha adgang til beitearealer i beiteperioden og skal ha adgang til utendørsarealer minst to ganger i uken når beiting ikke er mulig. I samme artikkel er det videreført tilsvarende som i gjeldende regelverk at isolering av enkelt dyr er forbudt, men at det kan tillates i begrenset periode av veterinære årsaker (eks. f.eks. isolering av sykt dyr i sykebinge). Videre kan det tillates oppbinding av enkelt dyr i begrenset periode hvis det er fare for human eller dyrehelse.

I forbindelse med nytt økologiregelverk er det ønskelig å kartlegge hvor mange som benytter seg av unntaket for å binde opp dyr besetningsvis, og hva som er årsaken til at dette gjøres. I tillegg ønsker vi å kartlegge omfanget av oppbinding av dyr pga sykdom e.l. enkeltvis i kortere perioder (Med oppbinding av dyr mener vi altså fjoring av dyr for en kortere eller lengre periode, i motsetning til å holde dyr i grupper).

Spørreundersøkelsen sendes til dere som har registrert økologiske storfe:

Hvor mange økologiske melkekyr har du?

Hvor mange økologiske ammekyr har du?

-

Har du bundet opp storfe i kortere eller lengre perioder?*

Ja Nei

Dersom oppbinding kun benyttes for enkelt dyr og ikke for alle kyr – og i en begrenset periode, svar nedenfor.

I tilfelle oppbinding kun enkelt dyr i en begrenset periode, hvor lenge og hva er begrunnelsen for dette?

-

Gjelder oppbindingen alle kyr i besetningen?

Ja Nei

Antall kyr som er oppbundet

Antall melkekyr

Antall ammekyr

Andre – spesifiser hva og antall

Begrunnelsen for oppbinding av dyr

Byggingmessige forhold

Ja Nei

Annen begrunnelse

Er det planer om endringer i dette, for eksempel ombygging?

Ja Nei

Når vil eventuelle endringer bli gjennomført?

Vedlegg 2 Kommentarer fra undersøkelsen

antall melkekyr	antall ammekyr	Annen begrunnelse
	26	Tradisjonelt båsfjøs. Store deler av besetningen har lange spisse horn, vi praktiserer ikke avhorning. Alle oppbunde dyr luftes og føres i tillegg ute i fôrhekk vinterstid og går fritt i utmarka om sommeren. Pga.fare for rovdyrangrep er alle inne på bås i fjøset hver natt hele året.
	20	Båsfjøs. Kyrne er ute hver dag på beite, nesten 6mnd (gården ligger 800moh !). I vinterhalvåret slippes kyrne ut regelmessig i luftegård når vær og føreforhold tillater det. Liten rangordning, lite mobbing (svakere individ får være i fred) og god klauvhelse i båsfjøs. All kalving foregår fritt ut
	26	Båsar i stølsfjøset. Binding under mjølking
	15	Driver med Telemarksfe med horn
	19	Trygghet med eigen bås. Ser det er tendens til utstøtting og mobbing blant dyra på beite. Rang ordninga tel, då ser me dei er meir trygge når dei kjem inn på eigen bås.
	17	Fordi det funker best i mitt båsfjøs som er fra 1983. Skal dyra gå løse blir det mye skitne dyr. Slipper de ut en stund før foring slik at de går rett på bås når maten er lagt ut på forbrettet.
	3	Arbeid med grønn omsorg og i den forbindelsen individuell håndtering av hver ku.
	8	Delt lagring på gjødsel - dette er umulig å få til dersom en ikke har båsfjøs med landkum og kjeller for fast gjødsel, hvilket er et viktig bidrag til beste økologiske håndtering av husdyrgjødsel og burde vært et kriterium for god økologisk nedbrytningsprosess og god utnytting av fastgjødsel og land
	20	Har båsfjøs, enn så lenge. Sønnen skal snart ta over og vil bygge nytt løsdriftsfjøs til gjengen vår. Dessuten så trenger ikke båsfjøs å være så ille, spes ikke for dyr lavt på rangstigen. Trygt å godt å få være i fred på egen plass :-)
	7	Driver på tradisjonelt vis i gammelt fjøs med gamle husdyrraser. Dyra bli tamme og lette å håndtere.
	17	Kyrne går ute på beite 4-5 måneder i året. I vinterhalvåret slippes de ut for lufting ca. tre ganger i uka. Kyrne har faste plasser, og finner igjen sine egne båser etter lufting. Kyrne er rolige og føler seg trygge og avslappet på sine egne båser uten frykt for å bli mobbet av andre dyr. Som bonde
	1	Dyrevelferd og hms for å kunne undersøke alle dyr må de av og til kunne fikseres. Greit at alle dyr er tilvendte håndtering. Gjelder kun veldig korte perioder. Alle mine dyr går ute hele året på frie store arealer med ly.